

**Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут**

Данилюк Л. Р.

Еколого-правовий компонент сталого розвитку:

**методичні вказівки
для підготовки до семінарських (практичних) занять
та самостійної роботи
здобувачів вищої освіти заочної форми навчання
спеціальності 081 Право**

м. Івано-Франківськ – 2023

*Рекомендовано до друку вченою радою
Навчально-наукового юридичного інституту
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(протокол № 2 від 21 вересня 2023 р.)*

Рецензенти:

А. А. Албу, кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Г. В. Мороз, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри трудового, екологічного та аграрного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Данилюк Л. Р. Еколого-правовий компонент сталого розвитку: методичні вказівки для підготовки до семінарських (практичних) занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти заочної форми навчання спеціальності 081 Право. Івано-Франківськ, 2023. 23 с.

Методичні вказівки для підготовки до семінарських (практичних) занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти заочної форми навчання спеціальності 081 Право з навчальної дисципліни «Еколого-правовий компонент сталого розвитку» розроблені на основі навчального плану підготовки здобувачів освітнього ступеня магістр Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Метою даного видання є сприяння організації роботи здобувачів вищої освіти при вивченні відповідного курсу. В посібнику викладені: методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи; завдання до семінарських занять та самостійної роботи, які включають короткі методичні рекомендації, переліки питань, що виносяться на обговорення під час занять, контрольні питання, практичні завдання, питання для проведення поточного контролю самостійної роботи; теми та завдання для самостійного опрацювання. До кожної теми поданий перелік додаткових джерел для опрацювання (літератури, в якій досліджуються окреслені проблеми, нормативно-правових актів, що регулюють відповідні правовідносини та посилань на інформаційні ресурси, де висвітлюються дані питання).

Методична розробка призначена для здобувачів вищої освіти, викладачів.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи.....	5
Завдання до семінарських занять та самостійної роботи.....	7
Особлива частина	
Заняття 1.....	7
Тема 4. Гармонізація інтересів у екологічних відносинах як передумова сталого розвитку	
Заняття 2.....	8
Тема 5. Еколого-інформаційні правовідносини в концепції сталого розвитку	
Заняття 3.....	10
Тема 6. Правовий механізм забезпечення сталого природокористування в Україні	
Заняття 4.....	12
Тема 9. Реалізація принципу сталого розвитку в механізмі врегулювання екологічних конфліктів	
Теми та завдання для самостійного опрацювання.....	15
Загальна частина	
Тема 1. Сталий розвиток у міжнародному екологічному законодавстві.....	15
Тема 2. Сталий розвиток у європейському екологічному законодавстві.....	16
Тема 3. Державна екологічна політика України та екологічне управління в умовах сталого розвитку.....	18
Особлива частина	
Тема 7. Правові проблеми екологізації аграрного законодавства.....	20
Тема 8. Основні аспекти сталого землекористування.....	22

ВСТУП

Принцип сталого розвитку вважається одним із спеціальних у праві навколишнього середовища та широко визначається на міжнародному рівні як розвиток, спрямований на «задоволення потреб сьогодення, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти власні потреби». Саміт сталого розвитку ООН, який відбувся у вересні 2015 року, затвердив нові цілі розвитку. 17 цілей сталого розвитку (ЦСР) були визначені та опубліковані в підсумковому документі Саміту, а саме «Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку до 2030 року». Україна, як держава-член ООН, приєдналася до глобального процесу сталого розвитку та адаптувала ЦСР до українського контексту, де кожна глобальна ціль була переглянута, включно з урахуванням особливостей національного контексту.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є норми міжнародного, європейського та національного екологічного законодавства, які регулюють відносини, що виникають в процесі запровадження та реалізації принципу сталого розвитку, еколого-правові дослідження, присвячені питанням сталого розвитку.

Навчальна дисципліна «Еколого-правовий компонент сталого розвитку» передбачає з'ясування місця концепції сталого розвитку в міжнародному та європейському екологічному законодавстві, правових засад державної екологічної політики України та екологічного управління в умовах сталого розвитку. В межах особливої частини дисципліни аналізуватимуться питання гармонізації інтересів у екологічних відносинах як передумови сталого розвитку, еколого-інформаційних правовідносин у концепції сталого розвитку, правового механізму забезпечення сталого природокористування в Україні, правових проблем екологізації аграрного законодавства, основних аспектів сталого землекористування, реалізації принципу сталого розвитку в механізмі врегулювання екологічних конфліктів.

Метою викладання навчальної дисципліни є сформувати в студентів необхідні юридичні знання щодо місця концепції сталого розвитку в міжнародному та європейському екологічному законодавстві; акцентувати їхню увагу на особливостях правових засад державної екологічної політики України та екологічного управління в умовах сталого розвитку; продемонструвати та довести їм зростаючу роль питань еколого-правової складової сталого розвитку; ознайомити їх з найбільш проблемними теоретичними та практичними питаннями, що виникають в процесі запровадження та реалізації принципу сталого розвитку; представити їм норми міжнародного, європейського та вітчизняного права, які регулюють відповідні відносини; показати значення вказаних норм і їх цінність для людства на шляху до сталого розвитку.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є сприяти глибокому засвоєнню студентами нормативно-правових актів, що виникають в процесі запровадження та реалізації принципу сталого розвитку; розвинути в них навички працювати з відповідними документами та еколого-правовими дослідженнями, присвяченими питанням сталого розвитку; навчити їх вмінню застосовувати здобуті теоретичні положення в практичній діяльності.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Вивчення навчальної дисципліни здійснюється в формі лекцій, семінарських занять та самостійної роботи студентів.

Даний посібник покликаний допомогти студентам у процесі вивчення навчальної дисципліни «Еколого-правовий компонент сталого розвитку», зокрема при підготовці студентів до семінарських занять та організації самостійної роботи.

Семінарські заняття повинні забезпечити глибоке засвоєння теоретичного матеріалу та належне оволодіння практичними навиками застосування відповідного законодавства. В зв'язку з цим кожне заняття передбачає *розгляд теоретичних питань, виконання контрольних питань та вирішення практичних завдань*. Короткі методичні рекомендації та розширений перелік джерел, розроблені до кожної теми, мають допомогти студентам у виборі методики їх дослідження.

Готуючись до семінарських занять, студентам перш за необхідно вивчити *теоретичні питання*, які винесені для обговорення, опрацювавши рекомендовану літературу. Також потрібно проаналізувати додаткові джерела, формуючи свою власну наукову позицію, особливо зі спірних, дискусійних питань.

Основою підготовки до семінарських занять виступає рекомендована література, яка є загальною для всіх тем, а саме:

1. Realization of Sustainable Development Principle in Environmental Legal Relations: Legislation and Law Enforcement Practice in Ukraine: monograph / Editors N. Kobetska, Z. Yaremak, L. Danyliuk. Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 2022. 226 p. URL: http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/15427/1/монографія_2022.pdf

2. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти [Електронний ресурс]: Підручник / І.Л. Якименко, Л.П. Петрашко, Т.М. Димань, О.М. Салавор, Є.Б. Шаповалов, М.А. Галабурда, О.В. Ничик, О.В. Мартинюк. Київ: НУХТ, 2022. 337 с. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/7990/1/stratehiia_staloho.pdf

3. Буканов Г. М. Концепція сталого розвитку як основа формування державної екологічної політики на державному та регіональному рівнях. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. Київ, 2020. Том 31 (70) № 3. С. 71–76. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/3_2020/15.pdf

4. Гетьман А. П., Анісімова Г. В. Деякі еколого-правові аспекти забезпечення сталого розвитку України. *Право та інновації*. Харків, 2017. № 3 (19). С. 7–17. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2018/07/Getman_Anisimova19.pdf

5. Руда М. В., Мазурик М. М. Співпраця України та ЄС у сфері сталого розвитку: огляд перспектив. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. Львів, 2021. Випуск 3 (1). С. 204–211. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal->

[paper/2021/jun/23805/menedzhment121-206-213.pdf](https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3805)

6. Чернік С. Д. Сталий розвиток як основа екологічної політики України. *Наукові записки. Серія: Право*. Кропивницький, 2020. Випуск 9. С. 64–68. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/29>

7. Шуміло О. М. Реалізація концепції сталого розвитку в законодавстві європейського союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. Одеса, 2021. Випуск 1. С. 139–144. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2021/1/26.pdf>

8. Нова політика ЄС з «циркулярної» економіки: можливості для України. URL: https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2020/09/dixi_pb_circular-economy_ukr_full_3.pdf

Виконання *контрольних питань* передбачає здійснення узагальнення чи навпаки конкретизацію окремих положень теми, порівняння нормативних приписів, тлумачення правових норм тощо.

Вирішення *практичних завдань* слід починати з уважного вивчення змісту конкретної Цілі сталого розвитку, визначення її еколого-правової складової. Потім необхідно встановити взаємозв'язок відповідної Цілі з іншими Цілями сталого розвитку, а також з'ясувати поточний стан індикаторів її завдань. Розв'язання завдання повинне бути максимально повним і обґрунтованим.

Контрольні питання та практичні завдання потрібно виконувати в письмовій формі (в форматі word) із подальшим прикріпленням їх у class room до відповідного номера та теми заняття.

Невиконання письмово вказаних завдань означає незадовільну підготовку до заняття й тягне за собою незадовільну оцінку.

Також в межах семінарських занять передбачається *проведення поточного контролю самостійної роботи*.

Виконання *питань для проведення поточного контролю самостійної роботи* передбачає здійснення узагальнення чи навпаки конкретизацію окремих положень теми, порівняння нормативних приписів, тлумачення правових норм тощо.

Питання для проведення поточного контролю самостійної роботи потрібно виконувати в письмовій формі (в форматі word) із подальшим прикріпленням їх у class room до відповідного номера та теми заняття.

Невиконання письмово вказаних завдань означає незадовільну підготовку до поточного контролю самостійної роботи й тягне за собою незадовільну оцінку.

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Особлива частина

Заняття 1

Тема 4. Гармонізація інтересів у екологічних відносинах як передумова сталого розвитку

Основою сталого розвитку є задоволення економічних, екологічних і соціальних інтересів суспільства. Для їх збалансування сучасні умови розвитку цивілізації вимагають від людства скорочувати споживання ресурсів, переходити на альтернативні види матеріалів і відновлювані джерела енергії, упроваджувати ресурсоефективні, маловідходні та більш чисті технології тощо.

Невід'ємною передумовою досягнення Цілей сталого розвитку є забезпечення реалізації різноманітних інтересів суспільства (короткострокових чи довгострокових, персоніфікованих чи загальних). У своїй основі концепція сталого розвитку – це глобальна платформа в симбіозі «публічний – приватний інтерес».

В процесі вивчення теми студенти повинні з'ясувати концепцію сталого розвитку в основних напрямках екологічної політики України, встановити взаємодію суб'єктів еколого-правових відносин у процесі реалізації інструментів організаційно-правового механізму охорони довкілля, дослідити еколого-правові обмеження як галузевий спосіб регулювання відносин щодо забезпечення публічних екологічних інтересів.

Питання для обговорення

1. Концепція сталого розвитку в основних напрямках екологічної політики України.

1.1. Шляхи оптимізації екологічних і економічних інтересів в енергетичному секторі.

1.2. Прийняття раціональної політики боротьби зі зміною клімату.

1.3. Управління відходами в контексті сталого розвитку.

2. Взаємодія суб'єктів еколого-правових відносин у процесі реалізації інструментів організаційно-правового механізму охорони довкілля.

3. Еколого-правові обмеження як галузевий спосіб регулювання відносин щодо забезпечення публічних екологічних інтересів.

Контрольні питання

1. Зобразіть схематично шляхи оптимізації екологічних і економічних інтересів в енергетичному секторі.

2. Проаналізуйте форми взаємодії суб'єктів еколого-правових відносин у процесі реалізації інструментів організаційно-правового механізму охорони довкілля.

3. Зобразіть схематично можливі еколого-правові обмеження, які встановлюються для забезпечення публічних екологічних інтересів.

Практичні завдання

1. Аналіз Цілі 9 сталого розвитку «Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям (Інновації та інфраструктура)» крізь призму еколого-правового компоненту.

Для розуміння змісту Цілі 9 та визначення її еколого-правової складової див. посилання: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

Для встановлення взаємозв'язку Цілі 9 з іншими Цілями сталого розвитку див. посилання: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

2. Аналіз індикаторів Цілі 9, адаптованої для України, опублікованих на Національній платформі звітування за Цілями сталого розвитку.

Див. посилання: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/9/>

Питання для проведення поточного контролю самостійної роботи

1. Аналіз Цілі 9, адаптованої для України.

Див. посилання: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>:

1) зміст Цілі 9 для України, С. 68–75;

2) національні завдання по Цілі 9 для України, С. 137–139;

3) зіставлення глобальних завдань по Цілі 9 із національними завданнями України, С. 158–159.

Додаткові джерела для опрацювання

1. Galyna Moroz. Harmonization of interests in environmental relations as a prerequisite for sustainable development. *Realization of Sustainable Development Principle in Environmental Legal Relations: Legislation and Law Enforcement Practice in Ukraine* / Editors N. Kobetska, Z. Yaremak, L. Danyliuk. Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 2022. P. 15–46. http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/15427/1/монографія_2022.pdf

2. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року»: 25 вересня 2015. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Agenda2030_UA.pdf

3. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», 2017. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>

4. Цілі сталого розвитку. <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

5. 17 Цілей сталого розвитку <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

6. Національна платформа звітування за Цілями сталого розвитку. <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/>

Заняття 2

Тема 5. Еколого-інформаційні правовідносини в концепції сталого розвитку

Право на екологічну інформацію має основоположний характер і належить до одних із пріоритетних у системі екологічних прав. Проте саме поняття екологічного інформування є комплексним і його розуміння не зводиться тільки до права на екологічну інформацію, що особливо важливо наголосили при дослідженні еколого-інформаційних правовідносин і визначені їх структури.

В умовах сформованого на сьогодні інформаційного суспільства належне законодавче та організаційне забезпечення будь-яких інформаційних відносин набуває все більшого значення. Якщо ж вести мову про еколого-інформаційні відносини, то фактично від рівня їх правового регулювання та якості функціонування залежить можливість здійснення не тільки права на екологічну інформацію, але й інших екологічних прав. Більше того інститут екологічного інформаційного забезпечення тісно взаємопов'язаний із інститутом сталого природокористування та істотно впливає на досягнення Цілей сталого розвитку.

В процесі вивчення теми студенти повинні дослідити місце права на екологічну інформацію в концепції сталого розвитку, з'ясувати правові основи регулювання еколого-інформаційних відносин, проаналізувати наукові підходи до розуміння змісту поняття екологічного інформаційного забезпечення, визначити суб'єктів і об'єкт еколого-інформаційних правовідносин, встановити способи доступу до екологічної інформації в Україні.

Питання для обговорення

1. Доступ до екологічної інформації та сталий розвиток.
2. Правові основи регулювання еколого-інформаційних відносин.
3. Наукові підходи до розуміння змісту поняття екологічного інформаційного забезпечення.
4. Суб'єкти та об'єкт еколого-інформаційних правовідносин.
5. Способи доступу до екологічної інформації в Україні.

Контрольні питання

1. Зобразіть схематично систему національного законодавства України в сфері регулювання еколого-інформаційних відносин.
2. Зобразіть схематично суб'єктів еколого-інформаційних правовідносин.
3. Складіть порівняльну таблицю тлумачення екологічної інформації за міжнародним, європейським і національним законодавством.
4. Зобразіть схематично та проаналізуйте основні практичні проблеми доступу до екологічної інформації в Україні.

Практичні завдання

1. Аналіз Цілі 11 сталого розвитку «Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів (Сталий розвиток міст і громад)» крізь призму еколого-правового компоненту.

Для розуміння змісту Цілі 11 та визначення її еколого-правової складової див. посилання: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

Для встановлення взаємозв'язку Цілі 11 з іншими Цілями сталого розвитку див. посилання: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

2. Аналіз індикаторів Цілі 11, адаптованої для України, опублікованих на Національній платформі звітування за Цілями сталого розвитку.

Див. посилання: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/11/>

Питання для проведення поточного контролю самостійної роботи

1. Аналіз Цілі 11, адаптованої для України.

Див. посилання: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>:

- 1) зміст Цілі 11 для України, С. 82–89;
- 2) національні завдання по Цілі 11 для України, С. 140–142;
- 3) зіставлення глобальних завдань по Цілі 11 із національними завданнями України, С. 161–162.

Додаткові джерела для опрацювання

1. Lesia Danyliuk. Legal relations in the field of environmental information provision in the context of sustainable development. *Realization of Sustainable Development Principle in Environmental Legal Relations: Legislation and Law Enforcement Practice in Ukraine* / Editors N. Kobetska, Z. Yaremak, L. Danyliuk. Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 2022. P. 47–81. http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/15427/1/монографія_2022.pdf

2. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року»: 25 вересня 2015. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Agenda2030_UA.pdf

3. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», 2017. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>

4. Цілі сталого розвитку. <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

5. 17 Цілей сталого розвитку <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

6. Національна платформа звітування за Цілями сталого розвитку. <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/>

Заняття 3

Тема 6. Правовий механізм забезпечення сталого природокористування в Україні

Важливою складовою сталого розвитку виступає стале природокористування як користування природними ресурсами з урахуванням соціальних, економічних та екологічних чинників у їх розподілі та використанні.

На нинішньому етапі функціонування правової системи України природокористування як соціально корисна діяльність, спрямована на задоволення різноманітних суспільних потреб, базується на конституційній конструкції права власності Українського народу та реалізується через

механізми державної, комунальної, приватної власності, особливі природоресурсні, речово-правові та зобов'язально-правові титули при поєднанні публічно-правових та приватноправових механізмів правового регулювання. Вона повинна відповідати ознакам комплексності, раціональності, екологічної збалансованості. Таким чином, усі законодавчо закріплені вимоги (екологічного, економічного, організаційного, юридичного характеру), котрі регулюють процес природокористування, у своїй сукупності визначають раціональний, екологічно збалансований, сталий характер природокористування.

В процесі вивчення теми студенти повинні з'ясувати процес становлення та зміни підходів до розуміння природокористування в правовій доктрині радянського і сучасного періодів, дослідити особливості регулювання природокористування через призму концепції сталого розвитку в міжнародних, європейських та національних програмних документах, встановити елементи механізму забезпечення сталого природокористування.

Питання для обговорення

1. Становлення та зміна підходів до розуміння природокористування в правовій доктрині радянського і сучасного періодів.

2. Регулювання природокористування через призму концепції сталого розвитку в міжнародних, європейських та національних програмних документах.

3. Розуміння і співвідношення понять «раціональне природокористування» та «стале природокористування».

4. Механізм забезпечення сталого природокористування.

4.1. Еколого-правовий імператив як основа сталого природокористування.

4.2. Правове забезпечення комплексного підходу до регулювання природоресурсових відносин.

4.3. Економіко-правові інструменти забезпечення сталого природокористування.

4.4. Поєднання дозвільних і договірних форм правового регулювання використання природних ресурсів.

Контрольні питання

1. Зобразіть схематично міжнародні, європейські та національні програмні документи, спрямовані на забезпечення сталого природокористування.

2. Складіть порівняльну таблицю співвідношення понять «раціональне природокористування» та «стале природокористування».

3. Зобразіть схематично механізм забезпечення сталого природокористування та конкретизуйте його елементи.

4. Назвіть найбільш ефективні, на Вашу думку, економіко-правові інструменти забезпечення сталого природокористування та проаналізуйте їх.

Практичні завдання

1. Аналіз Цілі 12 сталого розвитку «Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва (Відповідальне споживання)» крізь призму еколого-правового компоненту.

Для розуміння змісту Цілі 12 та визначення її еколого-правової складової див. посилання: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

Для встановлення взаємозв'язку Цілі 12 з іншими Цілями сталого розвитку див. посилання: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

2. Аналіз індикаторів Цілі 12, адаптованої для України, опублікованих на Національній платформі звітування за Цілями сталого розвитку.

Див. посилання: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/12/>

Питання для проведення поточного контролю самостійної роботи

1. Аналіз Цілі 12, адаптованої для України.

Див. посилання: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>:

- 1) зміст Цілі 12 для України, С. 90–95;
- 2) національні завдання по Цілі 12 для України, С. 142–143;
- 3) зіставлення глобальних завдань по Цілі 12 із національними завданнями України, С. 162–164.

Додаткові джерела для опрацювання

1. Nadiia Kobetska. The legal mechanism for ensuring sustainable natural resource management in Ukraine. *Realization of Sustainable Development Principle in Environmental Legal Relations: Legislation and Law Enforcement Practice in Ukraine* / Editors N. Kobetska, Z. Yaremak, L. Danyliuk. Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 2022. P. 85–114. http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/15427/1/монографія_2022.pdf

2. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року»: 25 вересня 2015. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Agenda2030_UA.pdf

3. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», 2017. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>

4. Цілі сталого розвитку. <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

5. 17 Цілей сталого розвитку <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

6. Національна платформа звітування за Цілями сталого розвитку. <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/>

Заняття 4

Тема 9. Реалізація принципу сталого розвитку в механізмі врегулювання екологічних конфліктів

Сфера дії екологічного права є найбільш конфліктною та має на меті пошук балансу між соціальними потребами, завданнями економіки та можливостями навколишнього середовища.

Практичного втілення концепція сталого розвитку на етапі врегулювання екоконфлікту набуває, коли використовуються примирні процедури вирішення спору. Адже у цьому випадку отримаємо результат, сумісний з доктриною сталого розвитку, – правостановлююче рішення, яке в тій чи іншій мірі відображає інтереси кожного з учасників конфлікту.

Ефективність альтернативних форм врегулювання екологічних спорів зумовлюється також специфічними умовами, що характерні винятково для цього виду конфлікту. Побудова консенсусу (компромісу) в еколого-правових конфліктах повинно відповідати постулатам сталого розвитку – поваги до загальних інтересів навколишнього середовища та здоров'я населення.

В процесі вивчення теми студенти повинні з'ясувати взаємодію альтернативних форм врегулювання спору як консенсусних форм регулювання екологічних відносин та сталого розвитку, проаналізувати примирні процедури в системі правових форм врегулювання еколого-правового конфлікту, дослідити альтернативні форми врегулювання еколого-правового конфлікту.

Питання для обговорення

1. Сталий розвиток і альтернативні форми врегулювання спору як консенсусні форми регулювання екологічних відносин.
2. Примирні процедури в системі правових форм врегулювання еколого-правового конфлікту.
3. Альтернативні форми врегулювання еколого-правового конфлікту.
  - 3.1. Нормативні засади застосування консенсусних процедур для врегулювання еколого-правового конфлікту в Україні.
  - 3.2. Ефективність примирних процедур для врегулювання еколого-правового конфлікту.
  - 3.2. Оптиміальні форми альтернативного врегулювання екологічних конфліктів.

Контрольні питання

1. Перелічіть та проаналізуйте механізми, які можна використовувати для врегулювання еколого-правового конфлікту.
2. Зобразіть схематично альтернативні форми врегулювання еколого-правового конфлікту.
3. Обґрунтуйте ефективність примирних процедур для врегулювання еколого-правового конфлікту.
4. Назвіть найбільш оптимальні, на Вашу думку, форми альтернативного врегулювання екологічних конфліктів і проаналізуйте їх.

Практичні завдання

1. Аналіз Цілі 15 сталого розвитку «Захист і відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення та повернення назад процесу деградації земель і зупинення втрати біорізноманіття (Збереження екосистем суші)» крізь призму еколого-правового компоненту.

Для розуміння змісту Цілі 15 та визначення її еколого-правової складової див. посилання: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

Для встановлення взаємозв'язку Цілі 15 з іншими Цілями сталого розвитку див. посилання: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

2. Аналіз індикаторів Цілі 15, адаптованої для України, опублікованих на Національній платформі звітування за Цілями сталого розвитку.

Див. посилання: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/15/>

Питання для проведення поточного контролю самостійної роботи

1. Аналіз Цілі 15, адаптованої для України.

Див. посилання: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>:

- 1) зміст Цілі 15 для України, С. 106–111;
- 2) національні завдання по Цілі 15 для України, С. 144–145;
- 3) зіставлення глобальних завдань по Цілі 15 із національними завданнями України, С. 166–168.

Додаткові джерела для опрацювання

1. Zoryana Yaremak. Implementation of the principle of sustainable development in the mechanism for regulation environmental conflicts. *Realization of Sustainable Development Principle in Environmental Legal Relations: Legislation and Law Enforcement Practice in Ukraine* / Editors N. Kobetska, Z. Yaremak, L. Danyliuk. Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 2022. P. 189–226.

http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/15427/1/монографія_2022.pdf

2. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року»: 25 вересня 2015. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Agenda2030_UA.pdf

3. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», 2017. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>

4. Цілі сталого розвитку. <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

5. 17 Цілей сталого розвитку <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

6. Національна платформа звітування за Цілями сталого розвитку. <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/>

ТЕМИ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Загальна частина

Тема 1. Сталий розвиток у міжнародному екологічному законодавстві

Сталий розвиток (sustainable development) – загальна концепція щодо необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства й захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному та здоровому довкіллі.

Цілі сталого розвитку – ключові напрямки розвитку країн, що були ухвалені на Саміті ООН зі сталого розвитку. Вони замінили Цілі розвитку тисячоліття, термін яких закінчився наприкінці 2015 року. Цілі сталого розвитку ухвалені на період від 2015 до 2030 року й нараховують 17 Глобальних цілей, яким відповідають 169 завдань.

В процесі вивчення теми студенти повинні з'ясувати історію формування концепції сталого розвитку та її закріплення в міжнародному екологічному праві, проаналізувати Цілі розвитку тисячоліття та Цілі сталого розвитку, визначити міжнародні керівні положення, документи, акти міжнародного екологічного законодавства, які спрямовані на гарантування та забезпечення сталого розвитку, дослідити складові сталого розвитку.

Питання для обговорення

1. Історія формування стратегії сталого розвитку та її закріплення в міжнародному екологічному законодавстві.
2. Цілі розвитку тисячоліття.
3. Міжнародні керівні положення та документи як гарантія забезпечення сталого розвитку.
4. Сталий розвиток: економічна, екологічна, соціальна складова.
5. Екологічна складова сталого розвитку: межі природних ресурсів планети та глобальні екологічні ризики.
6. Міжнародне екологічне законодавство, спрямоване на забезпечення сталого розвитку.

Контрольні питання

1. Зобразіть схематично історичні етапи формування стратегії сталого розвитку.
2. Проаналізуйте Цілі розвитку тисячоліття на предмет їх співвідношення з Цілями сталого розвитку.
3. Складіть таблицю принципів забезпечення сталого розвитку.
4. Зобразіть схематично акти міжнародного екологічного законодавства, які спрямовані на забезпечення сталого розвитку.

Практичні завдання

1. Аналіз Цілі 3 сталого розвитку «Забезпечення здорового способу життя та добробуту людей будь-якого віку (Міцне здоров'я)» крізь призму еколого-правового компоненту.

Для розуміння змісту Цілі 3 та визначення її еколого-правової складової див. посилання: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

Для встановлення взаємозв'язку Цілі 3 з іншими Цілями сталого розвитку див. посилання: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

2. Аналіз індикаторів Цілі 3, адаптованої для України, опублікованих на Національній платформі звітування за Цілями сталого розвитку.

Див. посилання: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/3/>

Питання для проведення поточного контролю самостійної роботи

1. Аналіз Цілі 3, адаптованої для України.

Див. посилання: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>:

1) зміст Цілі 3 для України, С. 24–31;

2) національні завдання по Цілі 3 для України, С. 129–131;

3) зіставлення глобальних завдань по Цілі 3 із національними завданнями України, С. 150–152.

Додаткові джерела для опрацювання

1. Стратегія сталого розвитку: Підручник / [В. М. Боголюбов, М. О. Клименко, Л. Г. Мельник, О. О. Ракоїд]. За редакцією професора В. М. Боголюбова. К.: ВЦ НУБПУ, 2018. 446 с.

2. Коломієць Л. В. Стратегія сталого розвитку: Навчальний посібник / Л. В. Коломієць. Кропивницький, 2019. 126 с.

3. Купчення Л. І. Концепція сталого розвитку в системі міжнародного права охорони довкілля. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. Харків, 2022. № 2 (20). С. 29–33.

4. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року»: 25 вересня 2015. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Agenda2030_UA.pdf

5. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», 2017. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>

6. Цілі сталого розвитку. <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

7. 17 Цілей сталого розвитку <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

8. Національна платформа звітування за Цілями сталого розвитку. <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/>

Тема 2. Сталий розвиток у європейському екологічному законодавстві

Європейський Союз активно працює над реалізацією в своїх межах Порядку денного у сфері сталого розвитку на період до 2030 року та власне Цілей сталого розвитку.

Так ЄС працює як на міжнародному, так і на внутрішньому рівні з метою правового, організаційного, технічного забезпечення сталого використання природних ресурсів; сприяє інтеграції політики у галузі охорони довкілля в інші сфери діяльності, зокрема в економічну; пропагує стале використання природних ресурсів шляхом покращення технологій виробництва, зменшення відходів, прийняття енергоефективних рішень тощо.

В процесі вивчення теми студенти повинні з'ясувати місце стратегії сталого розвитку в політиці ЄС, поняття й суть індикаторів сталого розвитку ЄС. Зокрема потрібно дослідити сталий розвиток як принцип права навколишнього середовища ЄС і реалізацію концепції сталого розвитку в законодавстві ЄС, а також охарактеризувати Європейську зелену угоду як гарантію забезпечення сталого розвитку.

Питання для обговорення

1. Стратегія сталого розвитку ЄС.
2. Індикатори сталого розвитку ЄС.
3. Сталий розвиток як принцип права навколишнього середовища ЄС.
4. Реалізація концепції сталого розвитку в законодавстві ЄС.
5. Європейська зелена угода та похідні від неї документи ЄС як гарантія забезпечення сталого розвитку.

Контрольні питання

1. Зобразіть схематично та проаналізуйте економічні, екологічні та соціальні індикатори сталого розвитку.
2. Складіть таблицю законодавчих актів ЄС, які спрямовані на практичну реалізацію концепції сталого розвитку.
3. Зобразіть схематично похідні від Європейської зеленої угоди документи ЄС, які забезпечують сталий розвиток.

Практичні завдання

1. Аналіз Цілі 6 сталого розвитку «Забезпечення наявності та сталого управління водними ресурсами та санітарією (Чиста вода та належні санітарні умови)» крізь призму еколого-правового компоненту.

Для розуміння змісту Цілі 6 та визначення її еколого-правової складової див. посилання: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

Для встановлення взаємозв'язку Цілі 6 з іншими Цілями сталого розвитку див. посилання: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

2. Аналіз індикаторів Цілі 6, адаптованої для України, опублікованих на Національній платформі звітування за Цілями сталого розвитку.

Див. посилання: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/6/>

Питання для проведення поточного контролю самостійної роботи

1. Аналіз Цілі 6, адаптованої для України.

Див. посилання: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>:

- 1) зміст Цілі 6 для України, С. 46–53;
- 2) національні завдання по Цілі 6 для України, С. 133–134;
- 3) зіставлення глобальних завдань по Цілі 6 із національними завданнями України, С. 154–155.

Додаткові джерела для опрацювання

1. ЄС пропонує нові правила більш сталого використання природних ресурсів. <https://greentransform.org.ua/yes-proponuye-novi-pravy-la-bilsh-stalogo-vykorystannya-pryrodnyh-resursiv/>
2. ЄС працює над рішеннями для корпоративного сталого розвитку. <https://greentransform.org.ua/yes-pratsyuje-nad-rishennyamy-dlya-korporatyvnogo-stalogo-rozvytku/>
3. ЄС значно відстає від заявлених екологічних цілей. <https://greentransform.org.ua/yes-znachno-vidstaye-vid-zayavlenyh-ekologichnyh-tsilej/>
4. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року»: 25 вересня 2015. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Agenda2030_UA.pdf
5. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», 2017. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>
6. Цілі сталого розвитку. <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>
7. 17 Цілей сталого розвитку <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>
8. Національна платформа звітування за Цілями сталого розвитку. <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/>

Тема 3. Державна екологічна політика України та екологічне управління в умовах сталого розвитку

Відповідно до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», протягом тривалого часу економічний розвиток держави супроводжувався незбалансованою експлуатацією природних ресурсів, низькою пріоритетністю питань захисту довкілля, що унеможливило досягнення збалансованого (сталого) розвитку. Сьогодні метою державної екологічної політики є досягнення доброго стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку України з метою забезпечення конституційного права кожного громадянина України на чисте та безпечне довкілля, впровадження збалансованого природокористування і збереження та відновлення природних екосистем.

В процесі вивчення теми студенти повинні проаналізувати сталий розвиток як основу екологічної політики України, визначити місце екологічних

проблем в стратегії національної безпеки України та з'ясувати основні засади екологічного управління на умовах сталого розвитку.

Питання для обговорення

1. Сталий розвиток як основа екологічної політики України.
  - 1.1. Стратегія сталого розвитку та стратегія державної екологічної політики України.
  - 1.2. Екологічні проблеми в стратегії національної безпеки України.
2. Основні засади екологічного управління на умовах сталого розвитку.
  - 2.1. Поняття і зміст управління в галузі охорони довкілля та використання природних ресурсів.
  - 2.2. Принципи та основні завдання екологічного управління.
  - 2.3. Форми та методи екологічного управління.
  - 2.4. Види управління в галузі охорони довкілля та використання природних ресурсів.

Контрольні питання

1. Проаналізуйте місце стратегія сталого розвитку в стратегія державної екологічної політики України.
2. Проаналізуйте визначення та значення екологічних проблем у стратегії національної безпеки України.
3. Зобразіть схематично принципи та основні завдання екологічного управління.
4. Зобразіть схематично форми та методи екологічного управління.

Практичні завдання

1. Аналіз Цілі 7 сталого розвитку «Забезпечення доступу всіх людей до прийнятних за ціною, надійних, сталих і сучасних джерел енергії (Доступна та чиста енергія)» крізь призму еколого-правового компоненту.
Для розуміння змісту Цілі 7 та визначення її еколого-правової складової див. посилання: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>
Для встановлення взаємозв'язку Цілі 7 з іншими Цілями сталого розвитку див. посилання: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>
2. Аналіз індикаторів Цілі 7, адаптованої для України, опублікованих на Національній платформі звітування за Цілями сталого розвитку.
Див. посилання: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/7/>

Питання для проведення поточного контролю самостійної роботи

1. Аналіз Цілі 7, адаптованої для України.
Див. посилання: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>:
  - 1) зміст Цілі 7 для України, С. 54–59;
  - 2) національні завдання по Цілі 7 для України, С. 135;
  - 3) зіставлення глобальних завдань по Цілі 7 із національними завданнями України, С. 155–156.

Додаткові джерела для опрацювання

1. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року»: 25 вересня 2015. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Agenda2030_UA.pdf
2. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», 2017. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>
3. Закон України «Про національну безпеку України»: 21 червня 2018. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
4. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»: 28 лютого 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
5. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки»»: 28 грудня 2021. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text>
6. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку»: 21 серпня 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
7. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»: 30 вересня 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
8. Перший Добровільний національний огляд щодо Цілей сталого розвитку в Україні, 2020. <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2021-10/VNR%20SDG%20Ukraine%202020.pdf>
9. Спільна програма Організації Об'єднаних Націй з фінансування Цілей сталого розвитку, 2020. https://jointsdgfund.org/sites/default/files/2020-10/Brief%20SDG%20Financing_ukr.pdf
10. Оцінка фінансування розвитку: Україна, 2022. <https://www.undp.org/ukraine/publications/development-finance-assessment-ukraine>
11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення міжвідомчої робочої групи з питань забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку»: 29 серпня 2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/923-2023-%D0%BF#Text>
12. Цілі сталого розвитку. <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>
13. 17 Цілей сталого розвитку <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>
14. Національна платформа звітування за Цілями сталого розвитку. <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/>

Тема 7. Правові проблеми екологізації аграрного законодавства

Поняття екологізації аграрного законодавства розглядається науковцями як концептуальний напрям його сучасного розвитку, який передбачає втілення екологічних принципів та вимог у змісті нормативно-правових актів, які регулюють сільськогосподарську виробничу діяльність. Суть такої екологізації полягає у формуванні на основі загальних принципів та ідей охорони навколишнього природного середовища і раціонального природокористування

якісно нових правових приписів, що забезпечуватимуть спеціалізоване правове регулювання аграрних відносин.

В процесі вивчення теми студенти повинні з'ясувати поняття та напрями екологізації аграрного законодавства України, дослідити законодавче забезпечення охорони навколишнього природного середовища у сільському господарстві, проаналізувати правове регулювання органічного виробництва, опрацювати законодавство про використання й охорону земель в сільському господарстві.

Питання для обговорення

1. Поняття та напрями екологізації аграрного законодавства України.
2. Законодавче забезпечення охорони навколишнього природного середовища у сільському господарстві.
3. Правове регулювання органічного виробництва.
4. Законодавство про використання та охорону земель у сільському господарстві.

Контрольні питання

1. Зобразіть схематично напрями екологізації аграрного законодавства України.
2. Назвіть пріоритетні, на Вашу думку, напрями охорони навколишнього природного середовища в сільському господарстві та проаналізуйте їх.
3. Складіть таблицю правового забезпечення органічного виробництва в Україні.
4. Зобразіть схематично законодавство України щодо охорони земель в сільському господарстві.

Практичні завдання

1. Аналіз Цілі 13 сталого розвитку «Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками (Боротьба зі зміною клімату)» крізь призму еколого-правового компоненту.

Для розуміння змісту Цілі 13 та визначення її еколого-правової складової див. посилання: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

Для встановлення взаємозв'язку Цілі 13 з іншими Цілями сталого розвитку див. посилання: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

2. Аналіз індикаторів Цілі 13, адаптованої для України, опублікованих на Національній платформі звітування за Цілями сталого розвитку.

Див. посилання: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/13/>

Питання для проведення поточного контролю самостійної роботи

1. Аналіз Цілі 13, адаптованої для України.

Див. посилання: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>:

- 1) зміст Цілі 13 для України, С. 96–99;
- 2) національні завдання по Цілі 13 для України, С. 143;

3) зіставлення глобальних завдань по Цілі 13 із національними завданнями України, С. 164.

Додаткові джерела для опрацювання

1. Nadiia Bahai. Legal problems of environmentalization of agrarian legislation. *Realization of Sustainable Development Principle in Environmental Legal Relations: Legislation and Law Enforcement Practice in Ukraine* / Editors N. Kobetska, Z. Yaremak, L. Danyliuk. Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 2022. P. 115–155.
http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/15427/1/монографія_2022.pdf
2. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року»: 25 вересня 2015.
https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Agenda2030_UA.pdf
3. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», 2017.
<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>
4. Цілі сталого розвитку. <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>
5. 17 Цілей сталого розвитку <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>
6. Національна платформа звітування за Цілями сталого розвитку.
<https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/>

Тема 8. Основні аспекти сталого землекористування

Стале землекористування відображене у соціальному, економічному та екологічному аспектах, що проявляється у особливостях землі як територіального базису, основного засобу виробництва та природного ресурсу. Науковцями встановлено, що соціальний, екологічний та економічний аспекти взаємопов'язані між собою. Раціональне землекористування та використання земель за цільовим призначенням у сукупності складають основу сталого землекористування, а недотримання принципів хоча б одного з елементів впливає на якісні характеристики земельних ресурсів.

У процесі вивчення теми студенти повинні провести загальну характеристику сталого землекористування в контексті історичного розвитку, з'ясувати екологічний аспект сталого землекористування, дослідити соціально-економічну складову сталого землекористування.

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика сталого землекористування в контексті історичного розвитку.
2. Екологічний аспект сталого землекористування.
  - 2.1. Цільове призначення земельної ділянки.
  - 2.2. Раціональне використання земельної ділянки.
3. Соціально-економічна складова сталого землекористування.

Контрольні питання

1. Проаналізуйте 17 Цілей сталого розвитку й назвіть, які з них прямо чи опосередковано опираються на стале землекористування.
2. Зобразіть схематично місце цільового призначення земельної ділянки й її раціонального використання в екологічному аспекті сталого землекористування та проаналізуйте їх.

Практичні завдання

1. Аналіз Цілі 14 сталого розвитку «Збереження та стале використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку (Збереження морських ресурсів)» крізь призму еколого-правового компоненту.

Для розуміння змісту Цілі 14 та визначення її еколого-правової складової див. посилання: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

Для встановлення взаємозв'язку Цілі 14 з іншими Цілями сталого розвитку див. посилання: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

2. Аналіз індикаторів Цілі 14, адаптованої для України, опублікованих на Національній платформі звітування за Цілями сталого розвитку.

Див. посилання: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/14/>

Питання для проведення поточного контролю самостійної роботи

1. Аналіз Цілі 14, адаптованої для України.

Див. посилання: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>:

- 1) зміст Цілі 14 для України, С. 100–105;
- 2) національні завдання по Цілі 14 для України, С. 143–144;
- 3) зіставлення глобальних завдань по Цілі 14 із національними завданнями України, С. 165–166.

Додаткові джерела для опрацювання

1. Nataliia Kysylytsia. The main aspects of sustainable land use. *Realization of Sustainable Development Principle in Environmental Legal Relations: Legislation and Law Enforcement Practice in Ukraine* / Editors N. Kobetska, Z. Yaremak, L. Danyliuk. Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 2022. P. 156–186.

http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/15427/1/монографія_2022.pdf

2. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року»: 25 вересня 2015. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Agenda2030_UA.pdf

3. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», 2017. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>

4. Цілі сталого розвитку. <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

5. 17 Цілей сталого розвитку <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

6. Національна платформа звітування за Цілями сталого розвитку. <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/>